

Co je akné a jak vzniká?

Akné je choroba kůže, která se vyskytne v menší či větší míře prakticky u každého člověka. Objevuje se u obou pohlaví a po dvacátém roce obvykle ustupuje. Někdy však přetrvává i do vyššího věku. U některých lidí se projevuje jenom ve formě několika malých pupínek s bílými či černými tečkami, které se nazývají komedony. Na druhé straně však může způsobit i rozsáhlejší záněty kůže v obličeji, na krku, na zádech a na hrudníku, které mohou vyvolat i celkové příznaky, jako je např. zvýšená teplota, a vzhledem k nepříznivému kosmetickému vzhledu mohou vést i k psychickým problémům.

Základem akné je zánět mazových žláz a přidružených vlasových váčků. První příznaky akné se obvykle objevují v pubertě, tj. v době, kdy je kůže pod vlivem zvýšené tvorby (mužských) hormonů. To se projevuje mimo jiné zvýšenou aktivitou mazových žláz. Díky současně probíhajícím změnám v povrchových buňkách kůže se uzavírají ústí vlasových váčků, čímž se vytvářejí již výše zmíněné komedony. Pod těmito komedony se pak kožní maz hromadí a jinak neškodné bakterie jej rozkládají. To přispívá k dalšímu zvyšování tlaku a následnému porušení stěn vlasových váčků a nakonec k zánětu. Při vzniku akné se může uplatnit i celá řada dalších faktorů.

Akné však nesouvisí s:

- požíváním určitého typu potravy, řada lidí se domnívá, že se akné může zhoršovat po požití třeba vepřového masa, čokolády apod. Takovou souvislost se nikdy nepodařilo prokázat. Také alergie na potraviny nehraje u akné žádnou roli.
- nedostatkem vitaminů - nemá tedy cenu kvůli akné jíst větší dávky vitaminů
- stavem osobní hygieny
- pocením - intenzivní pocení nemá žádný vliv na vývoj akné
- stresovými situacemi, je tomu spíše naopak, vážnější formy akné mohou způsobit psychosociální problémy a vést ke stresovým situacím

Jaké jsou příznaky?

Nejcharakterističtější znakem akné je přítomnost komedonů a zánětlivých, někdy hnisem naplněných pupínek. U nejmírnější formy jsou na kůži přítomny pouze komedony a ojedinělé červené pupínky. U závažnějších forem je počet zánětlivých ložisek větší a mohou se vyskytnout i podkožní záněty. Rozsáhlejší hluboké hnisající hrboly a uzly jsou charakteristické pro nejzávažnější formu.

Velice vzácná je akné u malých dětí (dokonce u novorozenců), častěji se vyskytuje tzv. akné medikamentózní (způsobená užíváním některých léků) a akné kosmetická (způsobená nadměrným používáním zejména mastných kosmetických produktů). Žádná forma akné není nakažlivá.

Jak se stanoví diagnóza?

Stanovení diagnózy akné je založeno na přítomnosti charakteristických kožních změn a je tedy snadné. Jak již bylo řečeno, zejména komedony jsou pro akné velmi charakteristické.

Jak se akné léčí?

I když se v posledních letech léčebné možnosti akné podstatně rozšířily, není léčba akné vždy snadná. Pacienti musí počítat s tím, že akné je v určitém věku chronické onemocnění, které reaguje na léčbu poměrně pomalu. I ty nejléčší formy akné vyžadují dlouhodobou pozornost.

V zásadě se léčba akné řídí podle typu a vážnosti tohoto onemocnění. Nejčastěji se používají místní prostředky, které snižují rohovatění kůže, a tedy i tvorbu komedonů. Mezi ně patří salicylová kyselina, benzoylperoxid a tretinoin. Tyto látky jsou obsaženy v krémech, gelech a roztocích a slouží k odloupení povrchních zrohovatělých částí kůže a tím k prevenci a k odstranění komedonů. Tyto látky také částečně brzdí růst bakterií. Jsou často dostačující při léčbě lehkých forem akné. Benzoylperoxid a tretinoin může zpočátku způsobit podráždění kůže. Proto se na začátku léčby obvykle používají tyto léky v nižší koncentraci.

Významnou roli při léčbě akné hrají také antibiotika. Ta se používají místně u mírnější formy akné nebo celkově (tablety) u akné s výraznějšími zánětlivými příznaky. Nejčastěji používaná antibiotika jsou erytromycin či klindamycin pro místní použití a doxycyklin a minocyklin pro celkové použití. Je nutné počítat s dlouhodobou léčbou trvajícím často několik měsíců. Tato antibiotika mají nejen antibakteriální účinek, ale také působí protizánětlivě.

K léčbě akné se také pravidelně používají prostředky, které brzdí tvorbu mazu a snižují možnost rohovatění kůže. To jsou látky, které stejně jako již zmíněný tretinoin, jsou odvozeny od vitamínu A. Tyto tzv. retinoidy (jako tzv. izotretinoin) jsou velmi účinné i u závažných forem akné. Mohou však mít řadu vedlejších účinků a je zakázáno je předepisovat těhotným ženám a ženám, které mají v plánu otěhotnět. U žen s mírnější formou akné může být také úspěšné používání speciální hormonální antikoncepce, která vede ke snížení aktivity mazových žláz. Nemělo by se zapomínat, že k léčbě akné také patří zvýšená péče o kůži, jako je mírné odmašťování kůže či šetrné odstraňování komedonů.

Jaké je očekávání průběhu nemoci?

Po několika letech akné obvykle odezní. Je však důležité začít s léčbou včas, aby se akné nedostala do stadia hlubokých zánětů kůže.

Vypracoval/a: prof. MUDr. Karel Pizinger, CSc.

Schválil/a: prof. MUDr. Karel Pizinger, CSc.

Dne: 16.3.2016

Platnost do: revize